

BIBLIA

Az októberi elmélkedéseket Kálmán Márta és Kiss József (Budapest), a novemberieket Garay András (Dunakeszi) írta.

Október 7. – Évközi 27. vasárnap – Mk 10,2,16 – Házasság?! Gyerek?! – Az Élet így kerek?!

„Ha nem tudsz mást, mint eldalolni / Saját fájdalommal s örömed: / Nincs rád szüksége a világnak, / S azért a szent fát félretedd!” (Petőfi). Ne legyünk kisbajos emberek. Ellenpont: Nagyon tetszik, amikor a lelkipapokat szervezők így hívják meg az előadót: „Várunk itt és itt, délután 15-18 h-ig. Nem tűzünk ki semmi címet vagy kérést, légy szíves, beszélj arról, mi van benned sok-sok év után, miért szép az életed, hogy így átsugárzik rajtad az Isten.” Talán ennyi bevezető érzékelteti a házasság-gyermek témának mélységét és magasságát.

Tudjátok-e, hogy miért van a mozdonyon két ember? Mert akkora a zaj, hogy ezt egyedül képtelenség elviselni. A házasság az ellenpélda: az isteni egységet, a csodát csak a házasságban lehet megélni. Ezért szakrális. A jó Isten teremtő társának rendelte az embert, átélheti a legszentebb egységet (gyönyört), és emellett gyümölcsöt is hozhat. Kis és nagy csoportjainkban talán könnyen beszélünk, sok jó házasságot ismerve – természetesen tisztelettel érintve az elváltak, özvegyek, függetlenek helyzetét. A kivétel GYENGITI a szabályt!

A mai szentírási rész arról beszél – Jézus szájával –, hogy a házasság szent, komoly, megbecsülendő, elérhető, gyermekeink által továbbadható. Szerencsés, akinek a munkája a hobbi, és a házastársa a szeretője. Ezt magamról is elmondhatom, több közösségi társammal együtt – talán ezért is vagyunk a Bokorban. Remélem, többeknek új közhelyet mondok: Tartsd meg a hitedet – és a hited megtart téged! Tartsd meg a házasságodat, a kisközösségedet, a lelkivezetődet – és mindezek megtartanak téged.

Az utóbbi időben vettem a bátorságot, s az utcán, boltban, megszólítottam idősebb (bőven nyugdíjas) párokat: „Elnézést, hány éve vannak együtt?” Hallottam 40, 45, 50 évet. „És mi a titka mindennek, hogy ilyen hosszán még mindig együtt vannak?” Itt aztán már hallottam nagyon sok szép és jót (jól kell választani, nem rögtön feladni, inkább hallgatni, alkalmazkodni). Csodálatos, bibliaszagú, olykor profán, emberi-isteni hangok.

Közbenső hangként, annak, aki nem ismer, talán nem túl személyes: Elvált szülők gyermeke vagyok, egy-

ke, gátlásos gyermekkor után kerültem bele az akkori REGNUM-ba, majd a BOKOR-ba. Az október végi elmélkedés tárgya Bartimeus története. Ott majd jobban látszik a személyes döntés fontossága.

Remélem az ügyszó méltó zárógondolat: Nagy nemzeti drámánk végén Ádám kétségeskedik, hogy mégis mibe kapaszkodhat, kibeen bízhat, s ekkor az Úr így szól: „...egy szót zeng feléd / Szünetlenül, mely visszaint s emel [Küzdj, és bízva bízzál!], / Csak azt kövesd. S ha tett-dús életed / Zajában elnémul ez égi szó, / E gyöngé nő tisztább lelkülete, / Az érdekek mocskától távolabb, / Meghallja azt, és szíverén keresztül / Költészetté fog és dallá szűrődni. / E két eszközzel állandóan oldaldolnál, / Balsors s szerencse közt mind-egyaránt, / Vigasztaló, mosolygó géniuszt.”

Kedves fiúk és férfiak! Így néztek a lányokra, asszonyokra, illetve asszonyok, lányok, úgy éljétek, hogy milderre méltók legyetek! Házassági téma vázlatának talán elég, hiszen továbbgondolható.

Október 14. – Évközi 28. vasárnap – Mk 10,17-30 – Szigorúan négyszemköt

Ki ne ismerné a gazdag ifjú történetét?

Úgy gondolom, hogy Isten, amikor megálmodta az Embert, azzal az erős akarattal és bizonyossággal teremtette meg, amelynek a következménye az lett, hogy mi, emberek akkor vagyunk a helyünkön, akkor vagyunk elégedettek, akkor van Rend az életünkben, ha kapcsolatban maradunk Istennel. Józan paraszti ész szerint, ha ezt a kötetelket nem tesszük az első helyre az életünkben, akkor a fontossági sorrendünkben akaratlanul is hátrébb kerül. Olyan észrevétlenül kerülhet Isten a 2., 3., 4., s ki tudja, hanyadik helyre! Ekkor viszont elkezdődik a bizonytalanság érzése, ami a gazdag ifjú lelkét is nyomta: Valami nyugtalanít, valami nincs rendben. Ha nem ezt érezte volna, nem kérdezte volna meg Jézustól, amit megkérde-

zett. Akkor maradunk kapcsolatban Vele, ha ő marad az első helyen az életünkben.

Egy csapatépítő együttlétén kaptuk azt a feladatot, hogy rangsoroljuk, életünkben mely dolgok, személyek a legfontosabbak, és írjuk le az első ötöt. Te mit írnál? Sok dolog van az életünkben, ami elhomályosíthatja Isten tiszta arcát.

Ha Jézus ma megszólítana – bármelyikönket – a Bokorból, elmondhatnánk: Uram, járok kisközösségbe, előfizetem az „Érted vagyok” újságot, sőt többet veszek, hogy másnak is adhasak, általában ott vagyok a nyári BNT-ken, előadást is tartottam már. A házastársam is hisz. Vannak gyerekeink. Szeretnek a munkahelyemen. Törvénytisztelő és kötelességtudó vagyok. Jól csinálom. Vagy akarsz még tőlem valamit?

Biztos vagyok benne, hogy mindnyájunknak mást mondana. Abban is biztos vagyok, hogy mindnyájunknak mondana valami biztatót, és rávilágítana valami apró dologra, ami kicsinek tűnik, de ha nem teszünk valamit, úgy járhatunk, mint a gazdag ifjú, aki szomorú ábrázattal elvonult. Isten, aki a veséinkbe lát, és jobban ismer minket, mint mi saját magunkat, tudja jól, hogy mi az, ami hátrább tolja őt az első helyről. És nem azért akar ő lenni az első helyen, mert ez olyan fontos számára, hanem mert tudja, hogy akkor vagyunk a helyünkön, akkor van harmónia és egyensúly az életünkben, ha semmi és senki nem túrja ki őt életünk középpontjából.

Képzetelem filmkockáin ilyen mondatokat mondana Jézus (szigorúan négyszemköt), akár egy bokros kereszténynek is:

– Nagyon tetszik benned, hogy a közösségedben cselekvően szorgalmas vagy. Sokan felnéznek rád! Csak így tovább!... De mond, mikor mondtad legutóbb egy csokor virág kíséretében a feleségednek, hogy „nagyon szeretlek”?

– Kedvesem, csodálatos anya vagy, gyermekeid tovább fogják vinni a család szeretetét... De olyan jó lenne, ha kevesebbet panaszkodnál! A siránkozás helyett vedd észre azt a sok jót, amit kapsz!

– Gyermekeim, nagyon jól vág az agyad, minden elismerésem a kitérő bizonyítványokért, szépen haladsz a szakmád ranglétráján... Vajon tudod-e, hogy jobban díjazom az irgalmat, mint az ítélkezést? Az egyik körülöttem lévő embernek sok szomorúságot okozol a szavaiddal...

– Fiam, tudom, hogy nehéz gyermekkorod volt. Szüleid nem jól szerettek. Nem voltak mintáid, hogy megtanuld az igazi szeretetet... De ha egyszerűen már rájöttél, mit rontottak el

ők, te ne kövesd el ugyanazt a hibát a tieiddel. Nem késő, nem szégyen tanulni a szeretet nyelvét, kimutatni, kimondani a szeretetet. Meglásd, kivirágzik a környezeted, ha kinyitod a lelkedet, szívedet, szádat, a karodat – kifejezni, hogy szereted a környezetedet!

Kedves testvérem, vajon neked mit mondana Jézus, úgy négy szemközt?

Október 21. – Évközi 29. vasárnap – Mk 10,35-45 – Miközöttünk hogyan is van?

Ez az bibliai rész Zebedeus fiainak kéréséről szól, akik osztozkodni akarnak Jézus általuk elképzelt dicsőségében. Nem tudják, mit kérnek... Ez a tudatlanság teszi őket mégis szerethetővé. Mint ahogy egy bölcs édesapa sem haragszik a gyermekére, ha bugyutaságot mond, Jézus is türelmes szülőként magyaráz tanítványainak.

A hatalom, az erőszak, a másokon uralkodás, ez mind olyan dolog, amire magától is hajlandó és képes az ember. Ezt csinálja a világ. Ezért vannak háborúk, ettől van a rengeteg szenvedés, elkeseredés, nyomorúság az emberek között! De hát közöttetek ne így legyen! Ti egy másik világrendhez tartoztok, bennetek más indulat van, ti más törvényszerűségek szerint reagáltok, tibennetek már jelen van e földön az a másik világ, az Isten országa, Isten országában pedig semmire sem lehet menni erőszakkal, hatalmaskodással, uralkodással, parancsal, fegyverrel, nem lehet semmi jót létrehozni, nem lehet az embereket boldoggá, megelégedetté, békessé tenni..., egymással megbékíteni. Ezzel az

indulattal, törvényszerűséggel már rengetegszer jutott csődbe ez a világ! Hát ne így legyen közöttetek, mint a világban, Isten országának jobb törvénye van! „Nem így lesz közöttetek; hanem aki nagy akar lenni közöttetek, az legyen a ti szolgátok! És a ki közületek első akar lenni, mindenkinek szolgálja legyen” (43-44. vers)!

Az eredeti bibliai szövegekben kétféle szó volt a másik ember szolgálatra. Az egyik a *diakónia*, ami önkéntes munkát jelent, a másik a *dúlia*, ami lenézett, alantas rabszolgasorsot jelentett. Jézus a tanítványok elé élt hétköznapijaival mutatta meg, milyen a szolgáló élet. Az ilyen szolgálat mélysége méri az ember igazi nagyságát! Mert az igazi szolgálat mindig egy darab életnek a fölladozása más valaki javára, hasznára. A szeretetből fakadó szolgálat, legyen az akármi-lyen kicsinyesség, sohasem taszítja a másikat, hanem mindig vonzza. Az a másik is szolgálatkészé válik általa. Ha megpróbálok igazán krisztusi módon szolgálni, szolgálatára lenni másoknak, az történik, hogy az a láthatatlan vasfüggöny, amit minden

ember leeresztve hord a szíve előtt, felgördül, és eltűnik! Ez bizonyosan nem történik meg, ha ökölrel vagy akár ágyúval támadnék is rá a másikra. A hatalmi erőszak eltávolít, ellenséggé tesz. Valóságos közösségbe csak a szolgálat hozza az embereket egymással!

Ha ilyen Jakabokkal és Jánosokkal találkozunk, akik dicsőségre, hatalomra vágyunk, legyen meg bennünk a bölcs tisztánlátás irgalma. Ők még itt tartanak a fejlődésükben, idáig jutottak. Életünkkel tudunk csak példát mutatni: „Így is lehet. Látod?” Nem keserűen, panaszkodva csinálom, ami kötelező, hanem jókedvűen, hálát adva azért a sok jóért, ami körülvesz, amiben élek. És ha még olyat is teszünk, ami nem kötelező, azzal még önmagunkon is túlmutathatunk. Csak akkor adhatunk valami újat, valami jobbát, valami jelentőset embertársainknak, ennek a világnak, hogy ha igazán az az indulat van bennünk, amely az Úr Jézusban volt! Ha igazán Krisztus-szerűen viszonyulunk az embertársainkhoz!

Október 28. – Évközi 30. vasárnap – Mk 10,46-52 – Az élet művészete: a látás művészete

Elmélkedésem címét az ókori Tattiosz ihlette. A Biblia szerint odaát majd színről színre, itt csak tükör által, homályosan látunk. Ennek ellenére tudjuk, sejtjük, érezzük, hogy ezen porhüvelyben, földi sátorban is lehet tisztán látni. Mikor, hogyan és mennyire, hát ebben segít a Szentírás is. Pistikét megkérdezik: „Mi leszel, ha nagy leszel?” Jön a meglepő válasz: „Beteg vagy vendég.” A kérdező értetlenkedik, miért? A válasz: „Mert mindkettőt mindig kiszolgálják.”

Komolyra fordítva a szót, különböző életszakaszainkban lehetünk diák-tanár, beteg-orvos, ápoló-ápolott, vezető-vezetett viszonyban. Nagy és fontos kérdés, hogy adott esetben tudunk-e változni, gyógyulni, fejlődni. Az elmúlt években többször gon-

doltam Bartimeusra. Világtalanként ül a sarkon, kéreget, kap is, biztos piac, alapszintű megélhetés. Most jön a próféta: „Mit akarsz, hogy veled cselekedjem? Mi van benned, miféle akarsz fejlődni?” Válaszolhatott volna így: „Uram! Nagyobb tálcát, nagyobb forgalmat, hiszen több a kiadásom, gyarapodott a család.” Mindezt megkapta volna. Ismerjük a történetet, a gyógyulást választotta, új életformát, teljesebb horizontot. A Jézus-követést.

Ennyi bevezető után a gondolatkör hangsúlyos magva: a megoldás bennünk van, velünk kezdődik, mi döntünk. „Isten velünk és értünk mindent, helyettünk semmit” (Dombi Feri bácsi). Isten nem varázsló Isten. Senkit sem megbántva szeretném érzékel-

tetni, hogy több ezer éves vallási kultúránkban mintha hangsúlyt nyert volna Isten nagy, hatalmas, végtelen jellege. Ezzel gyakran szembeállítják az ember kicsi, bűnös, szinte semmi jellegét. Hálát adok nagy és kis közösségemnek, hogy 35 éve tudom, hogy igenis van helye az ember hangsúlyos, tettekész, aktív istenarcúságának. Így nagyszülő korunkban elmondhatjuk, hogy „köszönjük, élet, áldomásodat, ez jó multság, férfimunka volt”.

A szentmiséken olykor szomorúan hallom: „Uram, szüntesd meg a háborúkat, adj az éhezőknek, engedd, hogy a házaspárok jobban szeressék egymást!” Remélem, ezekből érezhető az ember jelentéktelensége. Ezzel ellentétben Jézus emberhez méltó, hangsúly-

lyos szavai: „Kelj fel és járj! Ha akarsz, meggyógyulsz. Ti adjatok nekik enni! Nélkületek semmit sem tehettek.”

Még egy erre utaló rész, a Jelenések könyvéből: „Íme az ajtó előtt

állok, és zörgetek. – Ha akarsz, belépek, és együtt jobb lesz. Te döntesz. Helyetted én nem.” Hiszem, hogy Isten gyönyörködik bennünk, ha az ő szavai és tanácsai szerint aktivizáljuk magunkat.

Két személyes, családi zárszó. Gyermekünket reggelenként a következő szavakkal indítottam útnak: „Légy áldás, és áldott leszel!”, illetve: „Vigyázz másokra is, ne csak magadra!”

November 4. – Évközi 31. vasárnap – Mk 12,28-34 – A főparancs

A történelem folyamán az emberek a hittartalmak elhívésében, a szertartásokon való részvételekkel és a parancsok, törvények betartásában élték meg az Istenhez tartozást. Az Istenhez tartozás ezért bonyolult, szabályozott folyamat volt, amelyben az emberek rigorózusan figyelték önmagukat, és persze másokat is, hogy megfelelő módon teljesítik-e az előírásokat. Az előírások teljesítése nemcsak bonyolult, hanem sokszor elletmondásos folyamat is volt.

A zsidó vallás fő parancsa egyértelmű volt: Istent szeretni és a felebarátot szeretni. Itt Istent az ószövetségi könyvekben és írásmagyarázatokban az írástudók által meghatározott Istent értették, és a felebaráton a nemzethez tartozókat.

Isten fogalma az ember számára az időben bomlik ki, hiszen egyre több írás, kinyilatkoztatás, értelmezés és személyes tapasztalat formálja. Vanak korok, amelyek a valódi Istent teljesen félreértették vagy félremagyarázták, vagy egyéb érdekeknek megfelelően formálták. Hiszen az Istenre hivatkozás olyan igazolást adott a döntésekhez, amely felülbíráhatatlan volt. Tudatosan vagy rossztudás nyomán torzult el az istenkép,

és ennek megfelelően az emberi társadalmak. A mai kor legfontosabb feladata is ez: kihámozni a valódi Istent a vallások bonyolult elbeszéléseiből. Isten – ahogyan Jézus tanítása is bizonyítja – nem lehet más, csak a szeretet. Minden más kép, elvárás, hit – hamis, még akkor is, ha hagyományok, tekintélyek, intézmények nem ezt és nem így mondják.

Jézus eljövételének szándéka és küldetése pont az volt, hogy Istenről, Isten valóságáról tiszta vizet öntsön a pohárba, azaz hogy a sok-sok jószándékú ember ebben a talán legfontosabb kérdésben ne legyen bizonytalan vagy elbizonytalanítható.

Az írástudó kérdése beillett Jézus elgondolásába. Noha nem Istenről kérdezte, hanem hogy melyik a fő parancs, de ez a kérdés – és szinte minden kérdés – alkalmas arra, hogy jó tanítás, előreívő lépés legyen az ember Istenhez vezető útján. Istent az értelmünkkel, az érzelmeinkkel és az akaratunkkal egyaránt kell szeretnünk, nem elégedve meg rész megoldásokkal. A valódi Istennel csak a valódi ember tud találkozni.

És itt van Jézus eljövételének másik motivációja. Az emberről is tiszta

vizet kell önteni a pohárba. Önmagunk Istenhez emelésének („teomorfizálásának”) számos útja van. Ilyen a felebarát, a másik ember és az ellenség szeretete. Önmagunk teomorfizálása helyett az Istent „antropomorfizáltuk”, lesüllyesztettük önmagunk zsigeri szintjére. És ez még nem is lenne olyan baj. De mindezt annyira bebetonoztuk dogmákkal, hagyománnyal, egyháziassággal, hogy ma alig találunk kitérés pontokat.

A mai kor egyházvezetési elbizonytalanodásának éppen ez a veleje: Hogyan lehet a sok-sok oldalról már tarthatatlan istenképen és emberképen úgy továbblépni, hogy a mundér becsülete, az intézmény és a tekintély is megmaradjon.

Bár az emberiség időközben információs „szupersztrádán” halad, egy valami nem változik: az, hogy a szeretet minden életnek, kapcsolatnak és felelősségnek a sarokköve marad. És a valódi ember voltát megélt ember számára Isten mindennapos, közel fogható tapasztalattá vált.

Az írástudó túllépett önmagán. Így Jézus meg tudta dicsérni: „Barátom, már kezded kapisgálni a dolgot.”

November 11. – Évközi 32. vasárnap – Mk 12,38-44 – Ki az első?

Jézus egész tanításának középpontjában két nagy kérdéskör volt. Ki az Isten valójában, és milyennek kellene lenni az embernek? Minden társadalom kitermeli a vallások világát, amelyet a különböző egyházak jelenítenek meg. Tehát ha az ember erre a két kérdésre kíváncsi, elsősorban náluk kutakodik. Hiszen az embernek annak megfelelő az önmagáról alkotott képe, viselkedése, mindennapi szokásai – amit Istenről gondol. Az egyházak vezetőinek mindennapjai pontosan leképezik azt, hogy mit gondolnak Istenről. Hiszen mégiscsak ők az hiteles személyek, a dolgok tudói.

Jézus pontosan tudta: nem az a baj önmagában, hogy „előülnek a zsinagógákban” és „színből hosszan imádkoznak”, hanem hogy ezáltal olyan istenképet közvetítenek, amely nem a valódi Istentől szól. Mert ez a magatartás azt sugallja, hogy Isten az urak

Istene: aki úr, főpap, írástudó, az közelebb van Istenhez, és Isten nem szolidáris válogatás nélkül minden emberrel, azaz Isten személyválogató. Hiszen ezek a személyek nem szolgálnak, hanem azt várják el, hogy őket szolgálják (Jézus szerint: az az első köztetek, aki a legjobban szolgál).

Ennek felismerése is inspirálta 1965-ben az ún. Katakomba Paktum létrejöttét, amely a közelmúlt egyházi életének korszakos dokumentuma, s amelyben az elsősorban dél-amerikai püspökök hitet tesznek a mellett, hogy az ősegyház szellemében fognak élni. És ezt a felismerést tükrözi az, hogy Ferenc pápa a Szent Márta-ház „üzemi konyháján” étkezik. Mert pontosan tudják, hogy Jézus Istent nem lehet hirdetni sokfogó vacsorák után, Armani-öltönyökben és aranyozott fürdőszoba csaptelepekkel berendezett püspöki palotákban (Limburg).

Nyilván itt mindenkinek a saját háza táján kell söprögetnie. És egyre több jó példa is van.

Milyen emberi magatartás beszél hát Istenről? Ahogy mondani szokták, „a téma az utcán hever”. Jézus csak figyelni kezdi a perselybe pénzt dobó népeket. Kinek az adása hasonlít legjobban Istenhez? A mindent odaadó Istent a mindent odaadó ember mintázza. Az, „aki a maga szűkösségéből mindenét bedobta, amije volt, még a betevő falatját is”. Az Istenhez hasonlóvá vált (teomorf) ember.

Mindent odaadni, amikor az embernek családja van, társadalmi státusza van, vannak elvárások feléje? Nem élethetetlen így az élet? Jézus tanításában erre is van válasz. Ha adtok, akkor kaptok. Százannyit. A testvériség által. Tehát Jézus tanítása komplett csomag. Az élet minden területére ad megoldást. Igen, de ehhez megélt testvériségre, kontrasztár-

sadalomra van szükség: ahol minden van, de minden máshogyan van, átítva önzetlenséggel, szeretettel,

szolgálattal. És ez az ő népe, ez az egyház. Minden más csak karikatúrája a világtörténelem legigazibb (legnai-

vabb) elképzelésének – az, hogy létezhet az Isten országa.

November 18. – Évközi 33. vasárnap – Mk 13,24-32 – Egy kis riogatás

Lélektanilag érthető, hogy ha van egy tanítás és egy ráépülő magatartásforma, amelyről meg vagyunk győződve, hogy üdvös és jó, akkor vágyunk rá, hogy az minél hamarabb következzen be. Mert minek évszázadokat várni, minek végigpróbálni zsákutcákat, minek húzzuk még az időt? Minek vállalni kockázatokat, minek túlfeszíteni a húrokat?

„Élhattünk volna gyönyörűen”, sóhajt fel a mára már elfeledett Ladányi Mihály. Élhetett volna, de nem tudott, mert fontosabb volt önpusztító élete. „Élhattünk volna gyönyörűen”, sikít fel ma a problémákat látó felelős ember a túlnépesedés, a földkifosztás, az ember kizsákmányolása láttán, mert újra előrébb állítottuk a Föld pusztulásának óráját. És mondhatjuk azt: Térjetez már észre! Politikusok, tudósok, vallások, egyszerű emberek, lássátok már a jeleket! Mert jel van ma már bőven. Talán nem úgy, ahogy akkor Jézus szájába adták, de a jelek ma már láthatóak. Az emberiség elbarmolta ezt a csodálatos Földet, a

szeretetből fakadó békés életmódot, a kultúra gazdagságát, a spiritualitás nagyszerűségét. Lecserélte a gazdagok számára: plázákra, bankszámlákra, fegyverekre. A szegények számára: fávellákra, éhezésre, elpusztuló környezetre, lehalászott tengerekre, kimerülő szántóföldekre, kivágtott esőerdőkre, menekültek millióira. Az eljövendő „szép új világra”.

Holott csak egy mondatot kellett volna komolyan venni, hirdetni, és nem visszaélni vele. Amit Jézus itt mond: „Az én beszédeim nem fognak elmúlni.” És ezeket a tiszta beszédeket lecseréltük vallásokra, ideológiákra, jogokra, hatalomra.

A közelmúlt egyik élvezetes szellemi utazása volt számomra „Egy fejlett civilizáció üzenete a Föld számára” c. írás. Ebben a szerző feltüntetése nélküli kis írásban leírták, hogy egy olyan bolygón, amelynek a fejlettsége vagy 500 évvel megelőzi a mai Földünkét, hogyan is élnek az emberek. És leírták a Jézus által is megénekelt, és ott megvalósuló Isten

Országát. Tehát ha a Föld fenn akar maradni, nincs más útja-módja, mint építeni az Isten Országát. Minden más zsákutca. Azon bolygón is is sok mindent kipróbáltak: az önzés, a társadalmi egyenlőségek „inspiráló” világát. Voltak háborúik az erőforrások megszerzéséért, népesedési versenyben voltak, majdnem kipusztították önmagukat. De volt bennük annyi bölcsesség, hogy megváltoztatták a gondolkodásukat. Ez a *metanoia*? Hát nem valami vallásos, hitbeli, ideologikus tartalom átvétele? Igen, ez a metanoia, és ez vallásos, hitbeli és ideologikus. Vallásos, mert Isten eredeti, valódi szempontjai érvényesülnek. Hitbeli, mert a változáshoz, a reményhez hit is kell. És ideologikus is, mert irányelveket állapít meg a társadalom működtetésére nézve.

Legyünk hát éberek! Lássuk meg a jeleket, és tanuljunk belőlük! És építsük az Isten Országát! Mert nekünk nincs más esélyünk.

November 25. – Krisztus király ünnepe – Jn 18,33-37 – Királynak mondják

Jézus nagyon óvakodott minden címtől, rangtól. Az ő értékrendje más volt. Viszont akár követői, akár ellenfelei, csak a kor fogalomrendszerében tudtak gondolkodni. Aki azzal a programmal lép fel, hogy kövessék őt, főleg, ha kontraszttársadalomról is beszél, az csak király lehet. Egy új király. Akit követni kell. Ugyanakkor Jézus is tudta, honnan jött és mit akar. Tudta azt is, hogy ez egy „királyi” program, mert a társadalom minden területét meg akarja változtatni. Ez bizony újfajta társadalomról van szó, amelynek az élén – a kor fogalmi gondolkodása szerint – csak egy király állhat.

Ez az ellentmondás adja a Pilátus-sal való párbeszéd dinamikáját. Kerülgetik a témát, ahogy a forró kását. Jézus problémája az volt, hogyan fejezze ki azt, hogy „ne úgy gondolj rám, hogy király vagyok, hanem úgy gondolj rám, hogy amit képviselek, azt kell követni”.

Pilátus nem volt buta ember. Pontosan tudta, hogy miről szól „Jézus pere”. Hogy Jézus beletenyerezt a hagyományos egyházi monopóliumba, vagyis hogy kinek van joga Istenről beszélni, ki a hiteles Isten dolgá-

ban. Ismerjük ezt az egyháztörténelemből is: „aki az egyházat támadja, az Istent támadja”. Jézus nem lett volna tényező, ha nem lettek volna követői. A virágvasárnapi bevonulás, a „tavi beszéd” elég impozáns és beszédes tömegjeleneteket is jelentett. Jézus azért volt „hatékony”, mert tanításában épített az ember teremtettségének teljes megélésére, és tanítása felszabadító volt. És azért lett kevésbé „hatékony”, mert az emberek megijedtek attól, hogy Jézus követése által minden megváltozik körülöttük, és a „felszabadulás” kockázatait nem tudták elviselni.

Ez lélektanilag kicsit párhuzamos a mai világunkkal. Tudjuk, hogy változni kellene (istenképnek, emberképnek, életmódnak), de a változásból nem az előnyöket látjuk, hanem a veszteségeket. És ezért inkább nem változunk. Jézus tanítása egyértelmű: Válaszd a változást, mert hosszú távon ez jelenti az életet. Az emberek akkor is, most is elsősorban rövid távon gondolkodnak, „Jobb ma egy veréb, mint holnap egy tuzok” mentalitással. Így Jézus – mai szóval – nem volt kompatibilis az akkori (és mai) gondolkodással. A fügefá kivágásáról szóló példabeszéd pontosan jelzi,

hogy Jézus nem gyors sikerben gondolkodott. Mindannyiunkban – ahogy a tudomány ezt igazolja – programok futnak. A nevelés, a család, a vallás, a nemzet elülteti a maga programjait, mintáit az emberben. Ahogy mondjuk, „sínre teszi” az utódait. Aztán a sínek arra vezetnek, amit mások már meghatároztak.

Jézus nem volt király. Sem a zsidóké, sem a pártusoké, sem az emberiségé. Jézus nem gondolkodott „archiákban”, azaz uralmi rendszerekben. Jézus csak annyit mondott: Ha az én tanításom a Te szívedben „király” lesz, akkor jó életed lesz. Akkor megéled a teremtettségedet és az emberlét nagyszerűségét. Akkor százannyi lesz körülötted. Nem kell birtokolnod, és mégis minden a tiéd lesz.

A „királycsinálás” mindig valamilyen érdekből születik. A paradoxon tehát ma is folytatódik mindannyiunk életében: Követni szeretnék valakit, aki nem akar uralkodni rajtam. Mert Isten már csak ilyen. Nem uralkodik sem a világon, sem az emberiségen – mégis, ha valaki ezt megérti, nem lehet nem követni őt.